

The Qualitative Method of "Meta-Synthesis" as a Novel Approach in Qualitative Research

Peyman Ebrahimi / PhD Student of Educational Management, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Qom p.ebrahimi1395@gmail.com

 Seyfolah Fazlollahi Qomshi / Associate Professor, PhD in Educational Sciences, Faculty of Humanities, Tolu'e Mehr University, Qom, Iran fazlollahigh@tolouemehr.ac.ir

Received: 2024/12/07 - Accepted: 2025/05/10

Abstract

"Meta-synthesis" is a systematic and comprehensive method in qualitative research that leads to a deeper, more comprehensive, and more generalizable understanding of a phenomenon by combining the results of several qualitative studies. This method, by collecting, evaluating, analyzing, and synthesizing the findings of various studies, enables researchers to identify patterns, common concepts, and differences, and to answer complex research questions. The main stages of meta-synthesis, in order, include determining the research question, systematic literature review, quality assessment of studies, data extraction, data analysis, synthesis of findings, and interpretation of results. Among the advantages of this qualitative method are increasing the depth and breadth of knowledge, enhancing the generalizability of findings, identifying knowledge gaps, contributing to theory development, and improving evidence-based decision-making. Meanwhile, the complexity of the method, the need for qualitative data analysis skills, and the potential for researcher bias are among its limitations. Meta-synthesis has specific applications in various fields such as medical and health sciences, social sciences, humanities, and behavioral sciences. This method serves as a powerful tool in qualitative research, making it possible to answer complex questions and achieve a deeper and more comprehensive understanding of social and human phenomena. However, successful implementation of a meta-synthesis study requires careful planning, possession of qualitative data analysis skills, and thorough familiarity with its methodology.

Keywords: meta-synthesis ,methodology, qualitative research, synthesis of findings, interpretation of results.

روش کیفی «فرا ترکیب» به عنوان یک رویکرد نوین در پژوهش‌های کیفی

پیمان ابراهیمی / دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی قم p.brahim1395@gmail.com
سیدفاله فضل‌الهی قمشی / دانشیار و دکترای تخصصی گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه طلع مهر، قم، ایران fazlollahigh@tolouemehr.ac.ir
دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۱۷ - پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۲۰

چکیده

«فرا ترکیب» روشی نظام‌مند و جامع در پژوهش‌های کیفی است که با ترکیب نتایج چندین مطالعه کیفی، به درک عمیق‌تر، جامع‌تر و تعمیم‌پذیرتری از یک پدیده منتهی می‌شود. این روش با گردآوری، ارزیابی، تحلیل و ترکیب یافته‌های مطالعات مختلف، به پژوهشگران امکان می‌دهد تا الگوها، مفاهیم مشترک و تفاوت‌ها را شناسایی کنند و به پرسش‌های پیچیده پژوهشی پاسخ دهند. مراحل اصلی فرا ترکیب - به ترتیب - شامل تعیین سؤال پژوهش، جست‌وجوی نظام‌مند ادبیات، ارزیابی کیفیت مطالعات، استخراج داده‌ها، تحلیل داده‌ها، ترکیب یافته‌ها و تفسیر نتایج است. از جمله مزایای این روش کیفی می‌توان به افزایش عمق و گستردگی دانش، ارتقای قابلیت تعمیم‌پذیری یافته‌ها، شناسایی شکاف‌های دانشی، کمک به توسعه نظریه‌ها و بهبود تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد اشاره کرد. در عین حال، پیچیدگی روش، نیاز به مهارت‌های تحلیل داده‌های کیفی و احتمال بروز سوگیری از سوی محقق، از جمله محدودیت‌های آن محسوب می‌شود. فرا ترکیب در حوزه‌های مختلفی مانند علوم پزشکی و سلامت، علوم اجتماعی، علوم انسانی و علوم رفتاری کاربرد ویژه‌ای دارد. این روش به مثابه ابزاری قدرتمند در پژوهش‌های کیفی، امکان پاسخ‌گویی به پرسش‌های پیچیده و دستیابی به درک عمیق‌تر و جامع‌تری از پدیده‌های اجتماعی و انسانی را فراهم می‌سازد. با این حال، اجرای موفق یک مطالعه فرا ترکیب مستلزم برنامه‌ریزی دقیق، برخورداری از مهارت‌های تحلیل داده‌های کیفی و آشنایی کامل با روش‌شناسی آن است.

کلیدواژه‌ها: فرا ترکیب، روش‌شناسی، پژوهش کیفی، ترکیب یافته‌ها، تفسیر نتایج.

روش کیفی «فراترکیب» (Qualitative Meta-Synthesis) به مثابه رویکردی نوین در پژوهش‌های کیفی، به تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های مطالعات مختلف می‌پردازد تا درک عمیق‌تری از پدیده‌ها حاصل شود. در عرصه پژوهش‌های اجتماعی و انسانی، تنوع و پیچیدگی تجارب انسانی ایجاب می‌کند که محققان از روش‌هایی بهره‌گیرند که توانایی تحلیل و یکپارچه‌سازی داده‌های کیفی را داشته باشند. این روش نه تنها به غنی‌سازی ادبیات علمی کمک می‌کند، بلکه به شناسایی الگوها و مضامین مشترک در میان مطالعات متنوع منجر می‌شود.

با استفاده از فراترکیب، پژوهشگران می‌توانند نتایج مطالعات را در بستری یکپارچه قرار دهند و به درک جامع‌تری از موضوعات خاص دست یابند. فراترکیب کیفی به محققان اجازه می‌دهد تا یافته‌ها را در مطالعات کیفی بررسی و ترکیب کنند (Jacobs & I. Perez, 2023).

«فراترکیب» روشی نظام‌مند و ساخت‌یافته در پژوهش‌های کیفی است که با هدف ترکیب، تحلیل و تفسیر نتایج مطالعات کیفی مختلف به کار می‌رود. به عبارت ساده‌تر، این روش با بررسی و تلفیق یافته‌های چندین پژوهش کیفی، امکان دستیابی به درک عمیق‌تری از یک پدیده پیچیده را فراهم می‌سازد. برخلاف مرور ادبیات سنتی که صرفاً به خلاصه‌سازی مطالعات پیشین می‌پردازد، فراترکیب با بهره‌گیری از روش‌های تحلیل کیفی، به تولید دانش جدید و تعمیم‌پذیر می‌انجامد.

شیوه‌های فراترکیب کیفی اغلب در توسعه نظری یا روش‌شناختی مورد استفاده قرار می‌گیرند و هدف آنها ادغام استعاره‌ها، مفاهیم، طرح‌ها، عبارات غالب و همچنین روابط میان آنها در جهت درک بهتر از یک مفهوم یا پدیده خاص است (Buttazzoni & et al., 2023).

جدول ۱: تمایز فراترکیب با سایر روش‌های مرور نظام‌مند

فراترکیب	روش‌های مرور نظام‌مند
فراترکیب فراتر از این هدف رفته و به دنبال ترکیب نتایج مطالعات مختلف برای ایجاد یک تصویر جامع‌تر است.	مرور ادبیات سنتی: ارائه یک نمای کلی از ادبیات موجود در یک حوزه خاص است.
فراترکیب بر روی داده‌های کیفی تمرکز دارد و از روش‌های تحلیل کیفی برای ترکیب نتایج استفاده می‌کند.	فراترکیب: روشی کمی است که برای ترکیب نتایج مطالعات کمی استفاده می‌شود.
فراترکیب با استفاده از روش‌های دقیق‌تر و نظام‌مندتر، به نتایج قابل اعتمادتری می‌رسد.	مرور روایی: مرور روایی نیز یک روش کیفی است، اما رویکردی کمتر ساخت‌یافته نسبت به فراترکیب دارد.

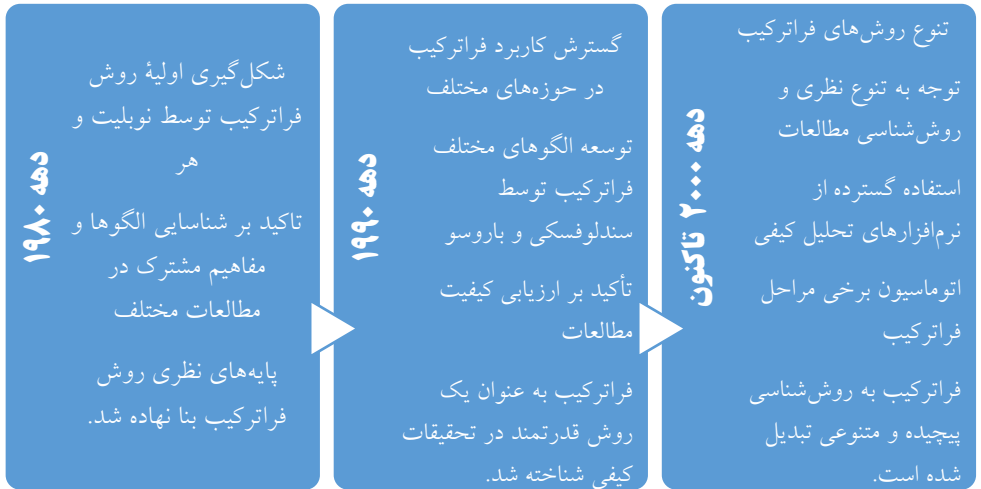
هدف اصلی این مقاله ارائه معرفی جامع و همه‌جانبه‌ای از روش «فرا ترکیب» است. در این مقاله، مفاهیم پایه فرا ترکیب، ساختار و مراحل اجرای آن، مزایا و محدودیت‌ها، کاربردها و چالش‌های این روش بررسی می‌گردد تا روشن شود چگونه فرا ترکیب کیفی می‌تواند به‌مثابه ابزاری قدرتمند در پژوهش‌های علمی ایفای نقش کند.

روش‌های کیفی از دیرباز در علوم اجتماعی و انسانی مطرح‌نظر پژوهشگران بوده‌اند. در دهه‌های اخیر، با افزایش تمرکز بر تجارب فردی و اجتماعی، این روش‌ها به‌منزله ابزارهایی مؤثر برای دستیابی به درک عمیق‌تر از پدیده‌ها شناخته شده‌اند. به‌ویژه از دهه ۱۹۶۰ به بعد، روش‌های کیفی در حوزه‌هایی مانند علوم اجتماعی، روان‌شناسی و انسان‌شناسی رواج یافتند. این روش‌ها بر پایه تجزیه و تحلیل متون، مصاحبه‌ها و مشاهده‌ها شکل گرفته‌اند و به پژوهشگران امکان می‌دهند تا به جزئیات دقیق‌تری از تجارب انسانی دست یابند. در همین دوره، توجه به موضوعاتی نظیر روایت، فرهنگ و معنای اجتماعی در پژوهش‌های کیفی افزایش چشمگیری یافت.

تا قریب چهار دهه پیش، دانشمندان علوم اجتماعی توجه اندکی به نحوه بررسی ادبیات پژوهشی، شامل یافته‌های تجربی، شیوه تحلیل آنها، خلاصه‌سازی و تفسیر تحقیقات گذشته داشتند. این غفلت زمانی آشکار شد که انفجار تعداد پژوهشگران اجتماعی در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ موجب افزایش قابل توجهی در حجم تحقیقات علوم اجتماعی گردید (عابدی جعفری و امیری، ۱۳۹۸).

«فرا ترکیب» به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های روش‌های کیفی، در اواخر دهه ۱۹۹۰ و اوایل دهه ۲۰۰۰ ظهور کرد. این رویکرد به پژوهشگران امکان می‌دهد تا با گردآوری و تحلیل یافته‌های چندین مطالعه کیفی، الگوها و مضامین مشترک را شناسایی کنند. فرا ترکیب، به‌ویژه در حوزه‌های بهداشت، آموزش و علوم اجتماعی کاربرد گسترده‌ای یافته و به پژوهشگران کمک کرده است تا تصویری جامع از موضوعات پیچیده ارائه دهند.

ازجمله مهم‌ترین آثار در این زمینه، می‌توان به مطالعات نابلیت و هر (۱۹۸۸) اشاره کرد که از پیشگامان روش «فرا ترکیب» در پژوهش‌های کیفی به‌شمار می‌آیند. آنها مفهوم «تحلیل کیفی فرا ترکیب» را معرفی کردند و به بررسی چالش‌ها و مزایای این رویکرد پرداختند.

تصویر ۱: سیر تحول روش‌های فرا ترکیب

۱. گسترش کاربرد فرا ترکیب در مطالعات علوم اجتماعی

در حال حاضر، در میان مطالعات حوزه علوم اجتماعی، تعداد پژوهش‌هایی که برای بررسی و تفسیر پدیده‌ها از روش‌های کیفی بهره می‌برند، رو به افزایش است. در بسیاری از موضوعات، می‌توان مطالعات کیفی متعددی را یافت که پدیده‌ای مشترک را بررسی کرده‌اند. این تعدد مطالعات امکان ترکیب آنها را فراهم کرده و زمینه تولید خروجی‌های جدید را مهیا ساخته است. شواهد حاصل از ترکیب مطالعات کیفی می‌توانند بینشی عمیق‌تر نسبت به پدیده در دست مطالعه ارائه دهند. ترکیب تحقیقات کیفی این امکان را فراهم می‌سازند تا دانش حاصل از مطالعات پراکنده، در قالبی منسجم و جامع، به درک وسیع‌تر و دقیق‌تری از پدیده‌های خاص منتهی شود (عابدی جعفری و امیری، ۱۳۹۸). در همین زمینه، مفهوم «فرا ترکیب» به تدریج، به مثابه رویکردی نوین برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی شکل گرفته است.

توسعه فرا ترکیب تحت تأثیر نظریه‌های مختلفی قرار گرفته که برخی از مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

۱-۱. نظریه‌های ساخت‌گرایی و پساساخت‌گرایی

این نظریه‌ها بر نقش مفاهیم، ساختارها و معنا در شکل‌گیری دانش تأکید دارند. از این رو در فرا ترکیب توجه ویژه‌ای به تحلیل مفاهیم و ساختارهای نهفته در داده‌ها می‌شود.

۱-۲. نظریه‌های روش‌شناسی کیفی

نظریه‌هایی مانند «پدیدارشناسی»، «زمینه‌ای» (Grounded Theory) و «تحلیل گفتمان»، بر شیوه‌های گردآوری و تحلیل داده‌های کیفی تأثیر گذار بوده‌اند و در فراترکیب نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۱-۳. نظریه‌های مربوط به مرور نظام‌مند

به‌ویژه در حوزه پزشکی، این نظریه‌ها بر توسعه روش‌های نظام‌مند برای ترکیب نتایج مطالعات تأثیر گذاشته‌اند و در شکل‌گیری ساختار فراترکیب نقش داشته‌اند.

رویکرد نظام‌مند فراترکیب در بررسی پژوهش‌های پیشین، در جهت کشف زمینه‌های اصلی و فرعی جدید و اساسی قرار دارد و موجب ارتقای دانش موجود می‌شود، به‌گونه‌ای که با استفاده از این روش، می‌توان به شناخت جامع‌تر و درک عمیق‌تری از پدیده مورد بررسی دست یافت (بختیاری و دهقانی، ۱۴۰۱).

این پیشینه و ادبیات تحقیق نشان می‌دهد که فراترکیب به‌عنوان ابزاری پژوهشی، در حال توسعه و گسترش در حوزه‌های مختلف علمی است. این رویکرد به خاطر توانایی‌اش در ادغام داده‌های کیفی متنوع و ارائه نتایج جامع، به یکی از روش‌های پرطرفدار در تحقیقات اجتماعی تبدیل شده است.

۲. مراحل انجام فراترکیب

فراترکیب با فراهم‌سازی نگرشی نظام‌مند برای پژوهشگران، از طریق ترکیب پژوهش‌های کیفی مختلف، به کشف موضوعات و استعاره‌های جدید و اساسی می‌پردازد. این روش با ارتقای دانش موجود، دیدی گسترده‌تر نسبت به مسائل فراهم می‌سازد و امکان تفسیر جامع‌تری از پدیده‌های پیچیده را فراهم می‌کند (تاری‌یان و دیگران، ۱۴۰۱). فرایند اجرای فراترکیب شامل مراحل متعددی است که هر یک نقش مهمی در دستیابی به نتایج معتبر و قابل اتکا دارند. این مراحل عبارت‌اند از:

۱-۲. تعیین سؤال پژوهش

نخستین و مهم‌ترین گام در اجرای فراترکیب، تعیین یک سؤال پژوهشی واضح، قابل اندازه‌گیری و متمرکز است. این سؤال باید به‌اندازه کافی مشخص باشد تا امکان شناسایی مطالعات مرتبط فراهم گردد و در عین حال، به‌اندازه کافی گسترده باشد تا زمینه کشف الگوها و مفاهیم جدید را مهیا سازد. یک سؤال پژوهشی مناسب باید دارای ویژگی‌های ذیل باشد:

۱. مشخص و دقیق: به‌گونه‌ای که بتوان آن را به‌صورت عملیاتی تعریف و در چارچوب پژوهش پیاده‌سازی کرد.

۲. قابل اندازه‌گیری: به‌گونه‌ای که نتایج حاصل از آن، قابلیت سنجش به صورت کمی یا کیفی را داشته باشند.

۳. مرتبط با حوزه پژوهش: به موضوع مورد مطالعه وابسته باشد و با اهداف کلی تحقیق همراستا باشد.

تعیین صحیح سؤال پژوهش، مسیر فراترکیب را روشن می‌سازد و نقش کلیدی در انتخاب منابع، تحلیل داده‌ها و تفسیر نتایج ایفا می‌کند.

۲-۲. جست‌وجوی نظام‌مند ادبیات

پس از تعیین سؤال پژوهش، مرحله بعدی شامل جست‌وجوی نظام‌مند مطالعاتی است که به آن سؤال پاسخ می‌دهد. این جست‌وجو باید به صورت هدفمند، دقیق و با بهره‌گیری از پایگاه‌های داده معتبر انجام شود تا مطالعات کیفی مرتبط با موضوع پژوهش شناسایی گردند.

برخی از مهم‌ترین پایگاه‌های داده برای جست‌وجوی مطالعات کیفی عبارت‌اند از:

یک. پایگاه‌های داده تخصصی: مانند *ERIC* و *Medline* که به طور خاص در حوزه‌های پزشکی، آموزش و علوم اجتماعی تمرکز دارند.

دو. پایگاه‌های داده عمومی: مانند *Google Scholar* و *Scopus* که دامنه وسیعی از منابع علمی را پوشش می‌دهند و برای جست‌وجوی اولیه بسیار مفیدند.

سه. پایگاه‌های داده خاکستری: شامل منابعی مانند پایگاه‌های داده دانشگاه‌ها، سازمان‌های دولتی و غیردولتی که ممکن است شامل پایان‌نامه‌ها، گزارش‌های پژوهشی و اسناد منتشر نشده باشند.

علاوه بر انتخاب پایگاه‌های مناسب، استفاده از کلیدواژه‌های دقیق و مرتبط نیز در موفقیت جست‌وجو نقش حیاتی دارد. کلیدواژه‌ها باید به گونه‌ای انتخاب شوند که بتوانند مطالعات مرتبط را شناسایی کرده و در عین حال، مطالعات غیرمرتبط را حذف کنند. ترکیب منطقی کلیدواژه‌ها با استفاده از عملگرهای جست‌وجو (مانند AND, OR, NOT) نیز می‌تواند اثربخشی جست‌وجو را افزایش دهد.

۲-۳. ارزیابی کیفیت مطالعات

پس از شناسایی مطالعات مرتبط، مرحله بعدی شامل ارزیابی کیفیت آنهاست. هدف از این ارزیابی، اطمینان از آن است که مطالعات انتخاب شده دارای سطح مناسبی از اعتبار و انسجام علمی بوده و برای استفاده در فراترکیب مناسب هستند. ابزارهای مختلفی برای ارزیابی کیفیت مطالعات کیفی وجود دارند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به این موارد اشاره کرد:

یکم. سیاهه‌های ارزیابی کیفیت: این سیاهه‌ها شامل مجموعه‌ای از معیارهای استاندارد هستند که برای بررسی ساختار، روش‌شناسی و انسجام مطالعات به کار می‌روند.

دوم. مقیاس‌های ارزیابی کیفیت: این مقیاس‌ها به صورت عددی، کیفیت مطالعات را امتیازدهی می‌کنند و امکان مقایسه کمی میان مطالعات را فراهم می‌سازند.

برخی از معیارهای کلیدی برای ارزیابی کیفیت مطالعات کیفی عبارت‌اند از:

۱) روش‌شناسی: آیا روش پژوهش به‌طور دقیق و شفاف توضیح داده شده است؟ آیا طراحی مطالعه با اهداف آن همخوانی دارد؟

۲) نمونه: آیا حجم نمونه کافی و ترکیب آن متنوع است؟ آیا انتخاب نمونه با منطق پژوهشی همراه بوده است؟

۳) جمع‌آوری داده‌ها: آیا داده‌ها به‌صورت قابل اعتماد و با ابزارهای مناسب گردآوری شده‌اند؟ آیا فرایند گردآوری داده‌ها مستند و قابل پیگیری است؟

۴) تحلیل داده‌ها: آیا تحلیل داده‌ها با دقت، شفافیت و انسجام انجام شده است؟ آیا یافته‌ها به‌درستی از داده‌ها استخراج شده‌اند؟

ارزیابی دقیق کیفیت مطالعات، نقش مهمی در اعتبار نهایی فراترکیب ایفا می‌کند و از ورود داده‌های ضعیف یا گمراه‌کننده به فرایند تحلیل جلوگیری می‌نماید.

۴-۲. استخراج داده‌ها

پس از انتخاب مطالعات باکیفیت، مرحله بعدی شامل استخراج داده‌های مورد نیاز از آنهاست. داده‌های قابل استخراج معمولاً شامل نتایج اصلی مطالعات، روش‌شناسی، ویژگی‌های نمونه، و یافته‌های کیفی هستند. برای تسهیل این فرایند، می‌توان از انواع (فرم‌های) استاندارد استخراج داده استفاده کرد که به سازماندهی اطلاعات و افزایش دقت در تحلیل کمک می‌کنند.

یکی از عناصر کلیدی در این مرحله، استفاده از روش‌های رمزگذاری برای سازماندهی و تحلیل داده‌های استخراج‌شده است. رمزگذاری به معنای برچسب‌گذاری بخش‌های مختلف داده‌ها با رمزهایی است که نمایانگر مفاهیم، مضامین و انگاره (ایده)های اصلی موجود در متن هستند. این رمزها می‌توانند به‌صورت استقرایی (بر اساس داده‌ها) یا استنتاجی (بر اساس چارچوب نظری) تعریف شوند.

رمزگذاری دقیق و منسجم پایه‌ای برای تحلیل عمیق‌تر داده‌ها فراهم می‌سازد و امکان شناسایی الگوهای مفهومی، روابط معنایی و تفاوت‌های موجود میان مطالعات را فراهم می‌کند. این مرحله نقش مهمی در آماده‌سازی داده‌ها برای ترکیب نهایی و تفسیر نتایج ایفا می‌نماید.

۴-۵. تحلیل داده‌ها

پس از استخراج و رمزگذاری داده‌ها، مرحله «تحلیل» آغاز می‌شود. در فراترکیب، روش‌های متنوعی برای تحلیل داده‌های کیفی وجود دارد که بسته به هدف پژوهش و نوع داده‌ها، انتخاب می‌شوند. برخی از مهم‌ترین روش‌های تحلیل عبارت‌اند از:

۱. تحلیل موضوع (تم): در این روش، تمرکز بر شناسایی تم‌ها و مضامین مشترک در مطالعات مختلف است. این تم‌ها نمایانگر مفاهیم کلیدی و الگوهای معنایی هستند که در داده‌ها تکرار می‌شوند.

۲. تحلیل گفتمان: این روش به بررسی زبان، ساختارهای بیانی و نحوه شکل‌گیری معنا در گفتمان‌های موجود در مطالعات می‌پردازد. تحلیل گفتمان به فهم زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی نهفته در زبان کمک می‌کند.

۳. تحلیل پدیدارشناختی: در این رویکرد، هدف توصیف و تفسیر تجربیات زیسته افراد است. تحلیل پدیدارشناختی به کشف معنای تجربه از دیدگاه مشارکت‌کنندگان می‌پردازد و به عمق روان‌شناختی و انسانی داده‌ها توجه دارد.

پس از تحلیل داده‌های هر یک از مطالعات، باید نتایج به‌دست‌آمده با یکدیگر ترکیب شوند تا تصویری جامع، منسجم و چندلایه از پدیده مورد مطالعه شکل گیرد. این ترکیب، پایه‌ای برای ترکیب نهایی و تولید دانش جدید در فراترکیب محسوب می‌شود.

۶-۲. تفسیر و ارائه نتایج

در آخرین مرحله از فرایند فراترکیب، نتایج به‌دست‌آمده باید در قالبی علمی تفسیر و ارائه شوند. ساختار گزارش‌نویسی در فراترکیب مشابه سایر پژوهش‌های علمی است و معمولاً شامل بخش‌های مقدمه، روش‌شناسی، نتایج و بحث می‌شود. نتایج حاصل از فراترکیب را می‌توان به صورت جدول، نمودار یا متن توصیفی ارائه کرد تا مخاطب بتواند به راحتی به تحلیل و درک یافته‌ها دست یابد.

تفسیر نتایج باید در چارچوب نظری مشخصی انجام شود و ارتباط آنها با مطالعات پیشین و سؤال پژوهش به وضوح بیان گردد. هدف اصلی در این مرحله، ادغام نتایج حاصل از مجموعه‌ای از مطالعات کیفی متفاوت، اما مرتبط با یکدیگر است تا تصویری جامع و منسجم از پدیده مورد مطالعه ارائه شود. این شیوه ماهیتی تفسیری دارد و تلاش می‌کند معنا و مفهوم نهفته در داده‌ها را آشکار سازد.

نمونه‌هایی از ادبیات پژوهشی نشان می‌دهد که برخی جنبه‌های این شیوه هنوز به‌طور کامل تثبیت نشده‌اند. با وجود ماهیت احتمالی شواهد حاصل از فراترکیب و نبود توافق کامل در خصوص برخی ابعاد آن، این روش همچنان به‌مثابه ابزاری مهم و مؤثر برای پژوهشگران کیفی شناخته می‌شود (Walsh, 2005).

تصویر ۲: مراحل انجام فراترکیب

به‌طور کلی نقطه قوت روش «فرا ترکیب» در توانایی آن نسبت به شناسایی مقوله‌های مشترک و ایجاد یک چارچوب مفهومی از دل پیشینه است. این روش یک روش کیفی، مهندسی و شکل‌دهی مجدد بوده و بر یکپارچه‌سازی نتایج کیفی، یافته‌های پژوهش‌ها و مطالعات موجود متمرکز است. از این رو برای فهم عمیق موضوع پژوهش و ترکیب تفسیری از یافته‌ها بسیار مفید است (کیوانی و رستم‌زاده، ۱۴۰۳).

۳. نکات مهم در فراترکیب

اجرای موفق روش فراترکیب مستلزم توجه به مجموعه‌ای از نکات کلیدی است که نقش مهمی در کیفیت و اعتبار نتایج نهایی ایفا می‌کنند:

(۱) فرایندی بی‌پایه و زمان‌بر: فراترکیب نیازمند صرف زمان قابل توجهی برای جست‌وجو، انتخاب، تحلیل و ترکیب مطالعات کیفی است و به برنامه‌ریزی دقیق نیاز دارد.

(۲) نیاز به مهارت‌های تحلیل کیفی پیشرفته: پژوهشگر باید توانایی بالایی در رمزگذاری، تحلیل موضوعی، تفسیر داده‌ها و کار با مفاهیم انتزاعی داشته باشد.

(۳) اهمیت همکاری تیمی: مشارکت چند پژوهشگر با تخصص‌های مکمل می‌تواند به افزایش دقت، کاهش سوگیری و ارتقای کیفیت تحلیل کمک کند.

(۴) استفاده از نرم‌افزارهای تحلیل کیفی: بهره‌گیری از ابزارهایی مانند *MAXQDA*، *NVivo* یا *ATLAS.ti* می‌تواند فرایند سازماندهی، رمزگذاری و تحلیل داده‌ها را تسهیل کند و انسجام بیشتری به نتایج ببخشد.

۴. انواع فراترکیب و تفاوت‌های آنها

نویسندگانی مانند نوبلیت (۱۹۸۴) و ساندلوفسکی (۱۹۹۵) بر این باورند که روش «فراترکیب» نوعی تجزیه و تحلیل، تفسیر و تمرین یکپارچه‌سازی دقیق از نتایج مطالعات کیفی است که تلاش می‌کند با مستندسازی شواهد علمی جهت‌دهنده، اعتبار بیشتری به تحقیقات اولیه ببخشد و مجموعه دانش را تقویت کند (Gonzalez & et al. 2008). با توجه به تنوع مطالعات کیفی و اهداف مختلف پژوهشگران، انواع گوناگونی از فراترکیب توسعه یافته است که هر یک رویکرد خاص خود را دارند. برخی از مهم‌ترین انواع فراترکیب عبارت‌اند از:

۴-۱. فراترکیب سنتی (Conventional Meta-synthesis)

هدف: شناسایی الگوها، مفاهیم و نظریه‌های مشترک در مطالعات مختلف.
روش: شامل مراحل جمع‌آوری داده‌ها از مطالعات مختلف، رمزگذاری داده‌ها، مقایسه و ترکیب رمزها و استخراج مفاهیم اصلی.

ویژگی‌ها: روشی باز و اکتشافی که به پژوهشگر اجازه می‌دهد تا آزادانه داده‌ها را تحلیل کند.

۴-۲. فراترکیب ساختارمند (Structured Meta-synthesis)

هدف: ایجاد یک الگو یا چارچوب نظری جامع بر اساس نتایج مطالعات مختلف.
روش: شامل مراحل تعریف دقیق سؤال تحقیق، تعیین معیارهای ورود و خروج مطالعات، استخراج داده‌ها به صورت ساختارمند و استفاده از نرم‌افزارهای تحلیل کیفی برای ترکیب داده‌ها.
ویژگی‌ها: روشی نظام‌مند و قابل تکرار که به پژوهشگر کمک می‌کند تا نتایج تحقیق را به صورت دقیق‌تری ارائه دهد.

۳-۴. فرا ترکیب انتقادی (Critical Meta-synthesis)

هدف: نقد و تحلیل انتقادی مطالعات قبلی و شناسایی قدرت و محدودیت های آنها.

روش: شامل مراحل ارزیابی کیفیت مطالعات، شناسایی پیش فرض ها و ارزش های نهفته در مطالعات و ارائه یک تحلیل انتقادی از یافته ها.

ویژگی ها: روشی فعالانه و چالش برانگیز که به پژوهشگر اجازه می دهد تا به طور عمیق تر به پدیده مورد مطالعه بپردازد.

۴-۴. فرا ترکیب روایی (Narrative Meta-synthesis)

هدف: ایجاد یک روایت جامع و منسجم بر اساس داستان ها و تجربیات افراد شرکت کننده در مطالعات مختلف.

روش: شامل مراحل شناسایی داستان های اصلی، تحلیل ساختار و محتوای داستان ها و ترکیب آنها برای ایجاد یک روایت جامع.

ویژگی ها: روشی مناسب برای مطالعه پدیده هایی که به طور عمیق با تجربیات انسانی مرتبط اند.

جدول ۲: تفاوت های اصلی انواع روش های فرا ترکیب

فرا ترکیب سنتی	فرا ترکیب ساختارمند	فرا ترکیب انتقادی	فرا ترکیب روایی
رویکرد	باز و اکتشافی	نظام مند و ساخت یافته	روایی و داستان محور
هدف	شناسایی الگوها و مفاهیم مشترک	ایجاد الگو یا نظریه جامع	ایجاد روایت جامع و منسجم
شیوه نامه	انعطاف پذیر	دقیق و مشخص	انعطاف پذیر با تأکید بر روایت ها
تحلیل داده ها	تحلیل موضوعی	تحلیل مقایسه ای، ساخت الگو	تحلیل روایت ها

تصویر ۳: عوامل مؤثر در انتخاب روش فراترکیب

عوامل مؤثر در انتخاب روش «فراترکیب»

نوع داده‌ها:

نوع داده‌های موجود در مطالعات قبلی (مثلاً، مصاحبه‌ها، متون، مشاهدات) نیز در انتخاب روش مؤثر است.

سؤال تحقیق:

سؤال تحقیق مشخص می‌کند که کدام روش فراترکیب برای پاسخگویی به آن مناسب‌تر است.

تعداد مطالعات:

تعداد مطالعاتی که برای فراترکیب انتخاب می‌شوند نیز در انتخاب روش مؤثر است.

هدف پژوهش:

هدف پژوهشگر از انجام فراترکیب (مثلاً، توصیف، تبیین، پیش‌بینی) در انتخاب روش مؤثر است.

۵. اهمیت فراترکیب در پاسخ‌گویی به سؤالات پیچیده پژوهشی

فراترکیب به‌عنوان یکی از روش‌های پیشرفته در پژوهش‌های کیفی، در پاسخ‌گویی به سؤالات پیچیده و چندوجهی پژوهشی بسیار مؤثر و کارآمد است. این روش با ترکیب نتایج مطالعات متعدد، امکان دستیابی به درک عمیق‌تر، جامع‌تر و چندلایه‌تری از پدیده‌های مورد بررسی را فراهم می‌سازد. برخی از دلایل اهمیت فراترکیب عبارت‌اند از:

۱. **تعمیم‌پذیری نتایج:** با تلفیق یافته‌های چندین مطالعه کیفی، می‌توان به نتایجی دست یافت که از اعتبار و قابلیت تعمیم‌پذیری بیشتری برخوردار باشند.
۲. **کشف الگوهای جدید:** فراترکیب این امکان را فراهم می‌کند تا مفاهیم و الگوهای شناسایی شوند که در مطالعات منفرد قابل مشاهده نبوده‌اند.
۳. **توسعه نظریه:** این روش می‌تواند به تولید نظریه‌های جدید یا اصلاح و تکمیل نظریه‌های موجود کمک کند و نقش مهمی در پیشبرد دانش نظری ایفا نماید.
۴. **ارائه دیدگاه جامع:** با ترکیب نتایج مطالعات مختلف، فراترکیب به پژوهشگر کمک می‌کند تا تصویری چندبعدی و منسجم از پدیده مد نظر ارائه دهد.

از طریق این روش، دانش جاری پژوهشگر ارتقا می‌یابد و دیدگاهی گسترده‌تر نسبت به مسائل پژوهشی حاصل می‌شود. فراترکیب مستلزم بازنگری دقیق و عمیق از سوی پژوهشگر است تا بتواند یافته‌های مطالعات کیفی مرتبط را به‌درستی ترکیب و تفسیر کند.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در فراترکیب، روش‌های مختلفی وجود دارد که از جمله می‌توان به تحلیل محتوا، تحلیل مضمون و نظریه داده‌بنیاد اشاره کرد. در این مسیر، استفاده از نرم‌افزارهای تخصصی تحلیل کیفی نیز بسیار

مؤثر است. یکی از قدرتمندترین این ابزارها، نرم‌افزار **MAXQDA 10** است که به عنوان یکی از برترین نرم‌افزارهای مورد استفاده در تحلیل داده‌های کیفی و نظریه‌پردازی شناخته می‌شود.

نرم‌افزار **MAXQDA** با عملکرد حرفه‌ای خود، امکان تجزیه و تحلیل داده‌های متنی، تصویری، صوتی و ویدئویی را برای پژوهشگران فراهم می‌سازد و در حوزه‌های گوناگونی مانند علوم اجتماعی، آموزش، اقتصاد و سایر رشته‌هایی که با داده‌های کیفی سروکار دارند، کاربرد گسترده‌ای دارد (منظری توکل و دیگران، ۱۴۰۲).

۶. مزایا و محدودیت‌های فراترکیب

۶-۱. مزایا

فرا ترکیب با فراهم‌سازی نگرشی نظام‌مند برای پژوهشگران، از طریق ترکیب مطالعات کیفی مختلف، به کشف موضوعات، مفاهیم و استعاره‌های جدید و اساسی می‌پردازد. این روش با ارتقای دانش موجود، دیدی جامع و چندلایه نسبت به مسائل پژوهشی ارائه می‌دهد (سهیل‌زاد و فیض‌اللهی، ۱۴۰۲). از جمله مهم‌ترین مزایای فراترکیب می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

یک. عمق و غنای بیشتر (غنی‌سازی ادبیات علمی): فراترکیب با تلفیق نتایج چندین مطالعه کیفی، امکان دستیابی به درک عمیق‌تری از پدیده مورد بررسی را فراهم می‌سازد. شناسایی الگوهای مشترک و تفاوت‌های میان مطالعات، بر غنای نظری و تجربی یافته‌ها می‌افزاید.

دو. افزایش قابلیت تعمیم‌پذیری: اگرچه مطالعات کیفی به طور معمول دارای محدودیت‌هایی در تعمیم‌پذیری هستند، فراترکیب با ترکیب نتایج چندین مطالعه، این قابلیت را ارتقا می‌دهد و یافته‌ها را در سطح وسیع‌تری قابل استفاده می‌سازد.

سه. کشف الگوهای جدید: با مقایسه و ترکیب داده‌های مطالعات مختلف، فراترکیب امکان شناسایی مفاهیم و الگوهای تازه را فراهم می‌کند که در مطالعات منفرد ممکن است پنهان مانده باشند.

چهار. توسعه نظریه: فراترکیب می‌تواند به تولید نظریه‌های جدید یا اصلاح نظریه‌های موجود کمک کند. ترکیب یافته‌ها از منابع مختلف، زمینه‌ساز تدوین چارچوب‌های مفهومی دقیق‌تر و جامع‌تر خواهد بود.

پنج. ارائه دیدگاه جامع: این روش با گردآوری و تحلیل چندمنظوره داده‌ها، به پژوهشگر کمک می‌کند تا پیچیدگی‌های پدیده در دست مطالعه را بهتر درک کند و تصویری چندبعدی از آن ارائه دهد.

۶-۲. محدودیت‌ها

با وجود مزایای فراوان، روش «فرا ترکیب» با چالش‌ها و محدودیت‌هایی نیز همراه است که پژوهشگران باید در فرایند اجرا به آنها توجه داشته باشند. برخی از مهم‌ترین محدودیت‌های این روش عبارت‌اند از:

- الف. پیچیدگی و نیاز به تخصص: «فرا ترکیب» روشی پیچیده و تخصصی است که نیازمند مهارت‌های پیشرفته در تحلیل کیفی، آشنایی با شیوه‌های مختلف رمزگذاری و تجربه در تفسیر داده‌های متنوع است.
- ب. زمان بر بودن: به سبب تعدد مراحل، از جمله جست‌وجوی نظام‌مند، ارزیابی کیفیت، استخراج و تحلیل داده‌ها، اجرای فراترکیب بسیار زمان‌بر بوده و نیازمند صرف وقت و منابع قابل توجهی است.
- ج. ناهمگنی داده‌ها: تفاوت در نوع، کیفیت و چارچوب مطالعات کیفی انتخاب‌شده ممکن است منجر به ناسازگاری در داده‌ها شود و اعتبار نتایج نهایی را تحت تأثیر قرار دهد.
- د. تعمیم‌پذیری محدود: اگرچه فراترکیب به افزایش قابلیت تعمیم‌پذیری کمک می‌کند، اما به سبب ماهیت کیفی داده‌ها، همچنان محدودیت‌هایی در تعمیم نتایج به جمعیت‌های گسترده‌تر وجود دارد.
- هـ. تنوع روش‌های پژوهش: تفاوت‌های عمده در روش‌شناسی مطالعات کیفی، از جمله رویکردهای نظری، ابزارهای گردآوری داده و شیوه‌های تحلیل، می‌تواند فرایند ادغام و تفسیر نتایج را دشوار و پیچیده سازد.
- و. سوگیری محقق: مانند هر روش پژوهشی دیگر، فراترکیب نیز در معرض سوگیری پژوهشگر قرار دارد؛ به‌ویژه در مراحل انتخاب مطالعات، رمزگذاری داده‌ها و تفسیر نتایج.

نکته

برای کاهش برخی از این محدودیت‌ها، استفاده از نرم‌افزارهای تحلیل کیفی (مانند *MAXQDA*، *NVivo* یا *ATLAS.ti*) می‌تواند به تسهیل فرایند تحلیل داده‌ها کمک کند. همچنین همکاری میان چند پژوهشگر با تخصص‌های مکمل می‌تواند به کاهش سوگیری، افزایش دقت و ارتقای اعتبار نتایج فراترکیب منجر شود.

۷. کاربردهای فراترکیب

حوزه‌های مختلفی که در آن از فراترکیب استفاده می‌شود، عبارت‌اند از:

جدول ۳: کاربرد فراترکیب در حوزه‌های مختلف

حوزه‌ها	شاخص‌ها	پژوهش موردی
علوم پزشکی و سلامت	توسعه الگوهای مراقبت بهداشتی	رویکردی نظام‌مند به سلامت الکترونیک با استفاده از روش فراترکیب (آزادی احمدآبادی و صفاری، ۱۴۰۰)
علوم اجتماعی	مطالعه پدیده‌های اجتماعی و آسیب‌های جماعی (مانند فقر، نابرابری و خودکشی)	فرا ترکیب مطالعات خودکشی در ایران (فیض‌اللهی، ۱۴۰۱)

الگوی توانمندسازی معلم تراز انقلاب اسلامی: یک مطالعه فراترکیب (رحمانی، ۱۴۰۳)	مطالعه آموزش و پرورش	علوم انسانی
تبیین الگوی تصمیم گیری مصرف کننده مبتنی بر علوم شناختی و رفتاری با بهره گیری از روش فراترکیب (سلسبیل، مهسا و دیگران، ۱۴۰۱)	مطالعه رفتار مصرف کننده	علوم رفتاری

۷-۱. مزایای استفاده از فراترکیب در این حوزه ها

فرا ترکیب کیفی به مثابه روشی برای تفسیر و ترکیب یافته های مطالعات کیفی، فراتر از یک خلاصه سازی ساده عمل می کند. در این روش، هدف صرفاً گردآوری داده ها نیست، بلکه ارائه دیدگاه های نوین از طریق تحلیل و تفسیر یافته های متنوع مطالعات کیفی است تا از آنها در جهت پیشرفت دانش و توسعه نظریه بهره برداری شود (Nye, Melendez-Torres & Bonell, 2016).

از جمله مزایای کلیدی استفاده از فراترکیب در حوزه های مختلف علمی و کاربردی می توان به موارد ذیل اشاره کرد: یکم. درک جامع تر از پدیده ها: فراترکیب با تلفیق نتایج مطالعات مختلف، به پژوهشگران کمک می کند تا به درک عمیق تر و چند لایه تری از پدیده های پیچیده و چندوجهی دست یابند.

دوم. توسعه نظریه: این روش می تواند به تولید نظریه های جدید یا اصلاح نظریه های موجود منجر شود؛ زیرا با ترکیب دیدگاه های مختلف، زمینه شکل گیری چارچوب های مفهومی تازه فراهم می گردد.

سوم. اطلاع رسانی به سیاست گذاران: نتایج حاصل از فراترکیب می تواند مبنای تصمیم گیری های آگاهانه تر در سطح سیاست گذاری باشد و به طراحی راهکارهای مبتنی بر شواهد کمک کند.

چهارم. توسعه مداخلات مؤثر: فراترکیب با شناسایی عناصر کلیدی در مطالعات مختلف، می تواند به طراحی و اجرای مداخلات مؤثرتر در حوزه هایی مانند سلامت، آموزش، رفاه اجتماعی و توسعه کمک کند.

فرا ترکیب، به ویژه در حوزه هایی که با پیچیدگی های انسانی، اجتماعی و فرهنگی سروکار دارند، ابزاری قدرتمند برای تولید دانش کاربردی و نظری محسوب می شود.

۸. نرم افزارهای مناسب برای تحلیل داده های فراترکیب

فرا ترکیب کیفی به عنوان شکلی از تحقیق علمی تعریف می شود که در آن یافته های مطالعات درباره یک رویداد، فرایند یا پدیده، از طریق روش های کمی یا کیفی بررسی، خلاصه، ادغام یا تفسیر می شوند. این یافته ها به مثابه پایه ای برای اقدام عملی یا سیاست گذاری در تحقیقات آینده مورد استفاده قرار می گیرند (Sandelowski, 2012).

با توجه به نقش فراترکیب در پایه ریزی پژوهش های آتی، انتخاب نرم افزار مناسب برای تحلیل داده ها یکی از تصمیمات کلیدی در اجرای موفق این روش محسوب می شود. نرم افزارهای تحلیل کیفی به سبب توانایی در مدیریت حجم بالای داده های متنی و انجام تحلیل های پیچیده، ابزارهایی مؤثر در فرایند فراترکیب هستند.

در ادامه، برخی از محبوب‌ترین و پرکاربردترین نرم‌افزارها برای تحلیل داده‌های فراترکیب معرفی شده‌اند:

جدول ۴: نرم‌افزارهای تخصصی و عمومی تحلیل کیفی

نرم‌افزارها		
از جامع‌ترین و قوی‌ترین نرم‌افزارها برای تحلیل داده‌های کیفی است که قابلیت‌های فراوانی برای رمزگذاری، تحلیل موضوعی، شبکه‌های معنایی و فراترکیب دارد.	<i>MAXQDA</i>	تخصصی
نرم‌افزاری محبوب برای تحلیل داده‌های کیفی است. رابط کاربری ساده و امکانات قوی برای مدیریت و تحلیل داده‌ها از ویژگی‌های آن است.	<i>NVivo</i>	
نرم‌افزار قدرتمندی برای تحلیل داده‌های کیفی و فراترکیب است که امکان کار با انواع داده‌ها را تسهیل می‌کند.	<i>ATLAS.ti</i>	
نرم‌افزاری با کاربری ساده و امکانات مناسب برای تحلیل‌های اولیه است.	<i>QDA Miner</i>	
اگر حجم داده‌ها کم باشد، اکسل می‌تواند برای سازماندهی و تحلیل اولیه داده‌ها استفاده شود.	<i>Microsoft Excel</i>	عمومی
برای رمزگذاری و سازمان‌دهی داده‌های متنی می‌توان از ورد استفاده کرد.	<i>Word</i>	

نتیجه‌گیری

روش تحقیق کیفی «فراترکیب» به‌عنوان رویکردی نوین و مؤثر در پژوهش‌های کیفی، امکان ترکیب و تحلیل عمیق یافته‌های چندین مطالعه را فراهم می‌آورد. این روش با بهره‌گیری از تنوع و غنای اطلاعات موجود در مطالعات مختلف، به پژوهشگران کمک می‌کند تا درک جامع‌تری از پدیده‌های پیچیده اجتماعی و انسانی به‌دست آورند. با توجه به روند روبه‌رشد استفاده از روش‌های کیفی در رشته‌های گوناگون، فراترکیب به‌مثابه ابزاری اساسی برای توسعه دانش و تقویت مبنای نظری تحقیقات شناخته می‌شود.

در این روش، با استخراج مضامین و الگوهای مشترک از داده‌های کیفی، می‌توان به نتایجی دست یافت که فراتر از ظرفیت یک مطالعه منفرد هستند. همچنین فراترکیب به پژوهشگران این امکان را می‌دهد تا بینش‌های نوینی ارائه دهند که به توسعه نظریه‌ها و الگوسازی‌های جدید کمک کند. با ترکیب یافته‌های چندین مطالعه، می‌توان الگوهای پنهان، مفاهیم مشترک و تفاوت‌های میان مطالعات را شناسایی کرد.

مزایای فراترکیب فراتر از یک جمع‌بندی ساده است. این روش به ما کمک می‌کند تا:

- عمق و غنای یافته‌ها را افزایش دهیم. با ترکیب دیدگاه‌های مختلف، به درک چندلایه‌ای از پدیده‌ها دست می‌یابیم.
- قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج را بهبود بخشیم. بررسی چندین مطالعه، امکان تعمیم نتایج به زمینه‌های گسترده‌تر را فراهم می‌سازد.

- نظریه‌های جدیدی را توسعه دهیم. مقایسه و ترکیب نتایج، زمینه‌ساز ساختارهای نظری نوین و جامع‌تر است.

– تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر شواهد را تسهیل کنیم. یافته‌های فراترکیب می‌توانند به سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان در اتخاذ تصمیمات آگاهانه کمک کنند.

با این حال، فراترکیب نیز با محدودیت‌هایی همراه است؛ از جمله: نیاز به مهارت‌های تحلیل کیفی پیشرفته، زمان بر بودن فرایند، پیچیدگی مراحل، ناهمگونی داده‌ها و احتمال سوگیری پژوهشگر. این چالش‌ها می‌توانند بر اعتبار و انسجام نتایج تأثیر گذار باشند.

کاربردهای فراترکیب بسیار گسترده‌اند و در حوزه‌هایی همچون علوم پزشکی، علوم اجتماعی، علوم انسانی و علوم رفتاری مورد استفاده قرار می‌گیرند. از جمله کاربردهای آن می‌توان به بررسی تجربیات بیماران، تحلیل سیاست‌های اجتماعی، مطالعه نظام‌های آموزشی و بررسی رفتار مصرف‌کننده اشاره کرد.

در نهایت، فراترکیب به عنوان ابزاری قدرتمند برای توسعه دانش و فهم عمیق‌تر از پدیده‌های انسانی و اجتماعی، نیازمند توجه، آموزش و توسعه بیشتر است. این روش با شناسایی الگوها و مضامین مشترک، می‌تواند پایه‌های مستحکم‌تری برای تحقیقات آینده فراهم سازد و به پیشرفت علم در زمینه‌های مختلف یاری رساند.

پیشنهادات

۱. تحقیق بیشتر در زمینه‌های مختلف

پیشنهاد می‌شود که محققان از روش «فرا ترکیب» در زمینه‌های مختلف علمی (مانند روان‌شناسی، علوم اجتماعی، بهداشت و آموزش) استفاده کنند تا به غنای بیشتر داده‌ها و نظریه‌ها دست یابند.

۲. توسعه ابزارهای ارزیابی

نیاز به توسعه و بهبود ابزارها و معیارهای ارزیابی برای بررسی کیفیت مطالعات کیفی و اعتبار نتایج فراترکیب وجود دارد. این ابزارها می‌توانند به پژوهشگران کمک کنند تا انتخاب‌های بهتری در مراحل مختلف فرایند تحقیق داشته باشند.

۳. آموزش محققان

ارائه دوره‌های آموزشی برای محققان و دانشجویان در زمینه روش تحقیق کیفی «فرا ترکیب» می‌تواند به افزایش مهارت‌ها و دانش آنها کمک کند. این آموزش‌ها باید شامل شیوه‌های جست‌وجو، انتخاب و تحلیل داده‌ها باشد.

۴. توجه به تنوع فرهنگی

در تحقیقات فراترکیب، توجه به زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی متنوع مهم است. پژوهشگران باید از تنوع فرهنگی و اجتماعی در مطالعات استفاده کنند تا نتایج به دست آمده قابل تعمیم‌تر باشند.

۵. ایجاد شبکه‌های پژوهشی

ایجاد شبکه‌های پژوهشی میان محققان مختلف می‌تواند به تبادل دانش و تجربیات در زمینه روش‌های تحقیق کیفی کمک کند. این شبکه‌ها می‌توانند به همکاری‌های بین‌المللی و بین‌رشته‌ای منجر شوند.

منابع

- آزادی احمدآبادی، محمد و صفاری، محمدمسعود (۱۴۰۰). رویکردی نظام‌مند به سلامت الکترونیک با استفاده از روش فراترکیب. *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۱۵(۲)، ۳۴۵-۳۸۶.
- بختیاری، لیلا و دهقانی، مرضیه (۱۴۰۱). بررسی پژوهش‌های انجام‌شده مرتبط با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران: یک مطالعه فراترکیب. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۱۰(۱۹)، ۵-۴۷.
- تاری‌یان، اعظم و دیگران (۱۴۰۱). تبیین عوامل مؤثر بر استقرار مدیریت زنجیره تأمین سبز در صنعت ساخت‌وساز با رویکرد فراترکیب. *مطالعات مدیریت صنعتی*، ۲۰(۶۷)، ۲۳۷-۲۶۶.
- رحمانی، نیره (۱۴۰۳). الگوی توانمندسازی معلم تراز انقلاب اسلامی: یک مطالعه فراترکیب. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۱۲(۲۶)، ۵-۳۰.
- سلسبیل، مهسا و دیگران (۱۴۰۱). تبیین الگوی تصمیم‌گیری مصرف‌کننده مبتنی بر علوم شناختی و رفتاری با بهره‌گیری از روش فراترکیب. *پژوهش‌های نوین در تصمیم‌گیری*، ۷(۲)، ۸۸-۱۰۹.
- سهیل‌زاد، علی و فیض‌اللهی، صادق (۱۴۰۲). ارائه الگویی از پیشایندهای مشارکت شغلی در سازمان‌های دولتی با رویکردی فراترکیب. *تعالی منابع انسانی*، ۵(۲)، ۳۹-۵۷.
- عابدی جعفری، عابد و امیری، مجتبی (۱۳۹۸). فراترکیب، روشی برای سنتز مطالعات کیفی. *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۲۵(۹۹)، ۷۳-۸۷.
- فیض‌اللهی، علی (۱۴۰۱). فراترکیب مطالعات خودکشی در ایران. *رفاه اجتماعی*، ۲۲(۸۵)، ۲۲۱-۲۷۰.
- کیوانی، شیروان و رستم‌زاده، رضا (۱۴۰۳). ارائه الگوی مفهومی مدیریت استراتژیک منابع انسانی چابک با رویکرد فراترکیب. *منابع انسانی تحول‌آفرین*، ۳(۹)، ۱-۳۴.
- منظری توکل، علیرضا و دیگران (۱۴۰۲). الگوی برنامه‌ریزی استراتژیک مبتنی بر نوآوری: رویکردی برای توسعه منابع انسانی سازمان. *آموزش و توسعه منابع انسانی*، ۳۷(۱۰)، ۸۶-۱۰۹.
- Buttazzoni, A. & Nelson K. F. & Gilliland, J. (2023). Barriers to and facilitators of active travel from the youth perspective: A qualitative meta-synthesis. *Population Health*, 22, 190-212.
- Gonzalez, C.; Mabel, G.; Ramirez, G. Janneth, O.; Rosero, V. & Rosero, E. V. (2008). Metodologias en Metasintesis. *Cienciay enfermería*, 14(2), 13-19.
- Jacobs, J. & I Perez, J. (2023). A qualitative metasynthesis of teacher educator self-studies on social justice: Articulating a social justice pedagogy, *Teaching and Teacher Education*, 123, 19-24.
- Nye, E.; Melendez-Torres, G.J & Bonell, Ch. (2016). Origins, methods and advances in qualitative meta-synthesis. *Review of Education (RoE)*, 4, 57-79.
- Sandelowski, M. (2012). Metasynthesis of qualitative research. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological*, 19-36. American Psychological Association.
- Walsh, D. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: a literature review. *The Journal of Advanced Nursing (JAN)*, 50 (2), 204-211.